

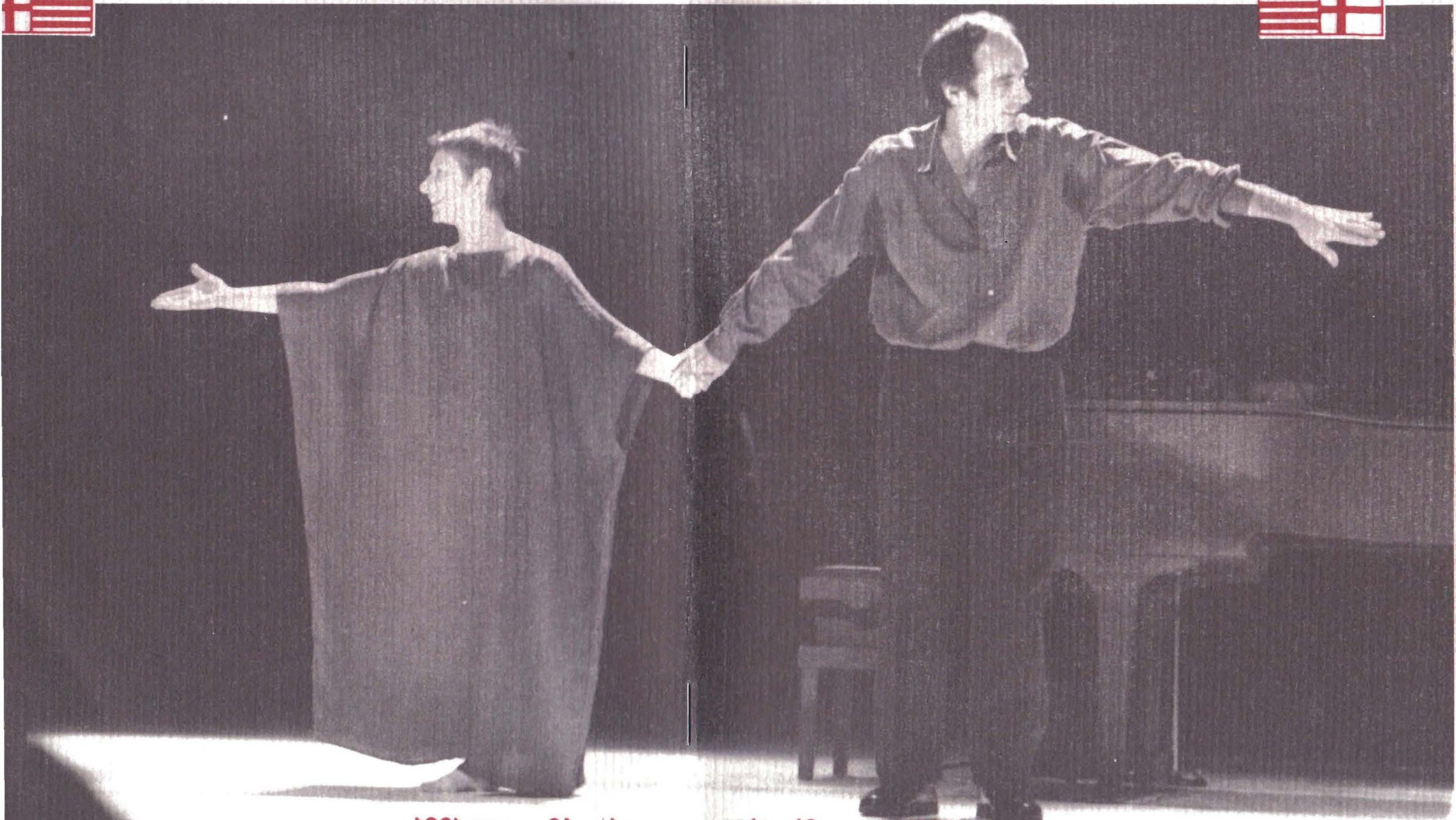
BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

49 anys 1991

núm 49 any 1991

BUTLLETÍ
de l'Associació Cultural Catalana
als Països Nòrdics
LES QUATRE BARRES

Publicació (Tidskrift)	: ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare)	: LES QUATRE BARRES Humlegårdsgatan 19, 3tr S-114 46 Stockholm, Suècia
Compte corrent postal (Postgirokonto)	: 970916-3, Stockholm
Editor responsable (Ansvarig utgivare)	: Ramon Cavaller
Cap de redacció (Redaktör)	: Bodil Ceballos
Disseny (Lay-out)	: Jordi Bota
Impressió (Tryckning)	: Idèrik Original & Offset AB, Gävle
Subscripció anual (4 números)	: Països Nòrdics, 45 corones
Årsprenumeration (4 nummer)	: Norden, 45 kronor; andra länder, 55 kronor
Quota socis de Les Quatre Barres	: 95 corones (Butlletí inclòs) quota familiar 125 corones
Medlemsavgift Les Quatre Barres	: 95 kronor (med Butlletí); familj 125 kronor

SUMARI 1/1991 - núm./ nr. 49, any XIV (årgång 14)

Editorial.....	3
Correu.....	4
Notícies.....	7
Nit de Nadal.....	9
Åland ; una autonomia envejable.....	12
Lluís Llach a Suècia.....	16
Retalls.....	19

Portada: Final de l'espectacle de cançó i dansa d'en Lluís Llach i el ballet francès Compagnie de Danse Kilina Cremona-Roger Méguin.
(Foto. F. Cabrera)

EDITORIAL

Francesc de B. Moll, soci de Les Quatre Barres, amb el seu amic i col·laborador permanent Lluís Llach.

A mitjans de febrer ha mort a Mallorca el filòleg Ciutadellenc Francesc de B. Moll, soci de Les Quatre Barres.

La seva vida ens la va contar ell mateix en els seus llibres "Els meus primers trenta anys" i "Els altres quaranta anys", amb una prosa planera i atractiva ens narrà episodis capdals en la història de la nostra llengua.

Deixeble de Mossèn Alcover, del qui va escriure una apassionant biografia: "Un home de combat", va continuar la gran obra que havia començat el seu mestre: "El diccionari català, valencià, balear" o com es diu ara el "Moll-Alcover", una obra en deu volums que és un tresor únic i ha estat un instrument indispensable a tots els qui han cultivat la nostra llengua.

En el seu diccionari català-castellà, castellà-català ens dóna en el pròleg un lliço de moral lingüística que tots els responsables dels mitjans de comunicació s'haurien d'aprendre i així les tendències disgregadores que ara patim amb l'excusa del català aigualit que en diuen "light", es convertirien en la difusió d'una llengua vària però unida, on els dialectes donen saba a la llengua standard. Que el gran esforç que feren Fabra, Alcover, Sanchis Guarner, etc. vingui continuat i que l'esperit que ells van tenir no es perdi en capricis i modes que l'únic que fan és contrarestar la feina feta.

C O R R E U

Revistes i publicacions:

Cultura
 La veu d'unió, núms. 204-206
 Mel i Sucre, Sant Joan (Mallorca), núms. 122-125
 L'Opinió de Premià de Dalt
 Carta de España, núms. 434-440
 Butlletí de la Casa Catalana de Saragossa
 Notícies de la Generalitat, núms. 62-64,
 El Correu de la Unesco, núms. 147-151
 Catalònia Culture, núms. 20-21
 Lluita, núms. 157-159
 Casal Català, Tolosa de Llenguadoc, núms. 173-174
 Butlletí, Rosario (Argentina), núms. 82-83
 Notícia Catalana, (en castellà) Madrid, núms. 41-42
 Euskadi Information, París, núms. 68-69
 Xipreret, L'Hospitalet, núms. 121-124
Informació Cultural
 Catalonia today, Houston, Texas núm. 4
 Butlletí del Centre Català, de Lausana, núm. 65
 Butlletí del Casal dels Catalans, de Califòrnia, núm. 26
Informació de Ginebra
 Pòrtula, Marratxí, Mallorca, núms. 98-99
 L'Alguer, de Sardenya, núms. 11-12
 Veu de l'exili català i republicà, París, núm. 50
 Lligam, Brusel·les, núms. 29-30
 El "Manelic", Casal Montevideo
 Flama, Toronto, núms. 11-12
 Comunitat Catalana de Colòmbia
Convergència
 Orfeó Català, Mèxic
 Caixa, de Sabadell, núms. 50-51
 Com ensenyar català als adults, núm. 22
 Casal català d'Amsterdam, núm. 45
 Contacte, núms. 35-36

BARCELONA

Espais, núms. 24-26
Invandrarkvinnan, núm. 5
Caliu, de París
Catalunya, Canadà, núm. 157
El Nord, Amsterdam, núm. 9
Els Segadors, Gran Bretanya
Ressorgiment de 1940, Buenos Aires, edició facsímil
Calendari, de Catalunya Nord
Butlletí, comissió internacional de difusió de la cultura catalana, núm. 8
Barcelona Bulletin, núms. 2-5
Associació per a la dona efectiva, núm. 41
Estudis Baleàrics
Informe mensual, de la Caixa, des. gen.
Invandraren, núm. 3/4
La Sala, Ciutadella de Menorca, núms. 8-9
Parlem-ne, El Maresme, núms. 0, 2
Presència Evangèlica
Terrassa, núms. 113-116
Revista de ciència,
SOM, grup d'acció valencianista, núms. 205-206
Unitat del Poble Valencià,
Xarxa, núms. 32-35

Cartes:

- Asociación Catalana de Socorros Mútuos Montepío Montserrat, Buenos Aires
- Vuxenskolan
- Statens Invandrarverk
- Institut d'Estudis Catalans
- Institut de Projectió Exterior de la Cultura Catalana
- Banco Hispano Americano
- Ambaixada d'Espanya
- Stockholms Läns Landsting
- Socialstyrelsen
- Moderaterna
- Immigranternas Riksförbund
- Stockholms Stad
- Medborgarskolan
- Stockholms Arbetarekommun
- Centre Català de Guadalajara, Mèxic
- Mariana Muñoz Alonso, Castelló de la Plana
- Institut Català de Serveis de Joventut
- Jordi Romaguera i Cubedo
- Statens Historiska Museum
- Studieförbundet
- Teatro Popular Latinoamericano
- Jordcircus
- Catalans de Tandil, Argentina
- Gran enciclopèdia Catalana
- Casa Nostra, Basilea
- Centre d'Etudes Catalanes, París
- Colegio Lorca, Salamanca
- Socialdemokraterna i Stockholm
- Parlament de Catalunya
- Alfred Junqué, Egipt
- Llar Catalana, La Corunya
- Comité Olímpic de Catalunya

- Punt Catalunya Nord
- Enric Bellprat, Santa Pola
- Sven Hövmöller ens envia la revista **Geografiska notiser**
- Orfeó Català
- Ciemen
- Skanska Hispania
- Josep Recasens i Adroher

Llibres:

Regalats per la Generalitat de Catalunya

- What and where in Catalonia
- Agenda 1991
- Girona 1916, història d'una frustració política de Narcís Xifra i Riera
- La pell del violí de Miguel Martí i Pol
- Esbòs de tres oratoris de Carles Riba
- Temps de penúria de Manuel Castaño
- Da nuces pueris de Gabriel Ferrater
- Parc de gessamins d'Eudald Puig
- Animes de paper d'Oriol Molas i Gran
- La interrelació en la cultura: Art i tecnologia
- Catalan writing 4

de l'Institut d'Estudis Catalans:

- Memòria d'activitats curs 1988-1989

NOTICIES

La nena Susana Johnson ha començat les classes de llengua materna a Björnbodaskolan, årskurs 5

*

El dia 28 d'octubre, celebrarem la festa de Tots Sants a casa de la família Vall a Kista, es menjaren els tradicionals panellets.

*

El consell directiu s'ha reunit enguany el dia 18 de gener i el dia 3 de març.

*

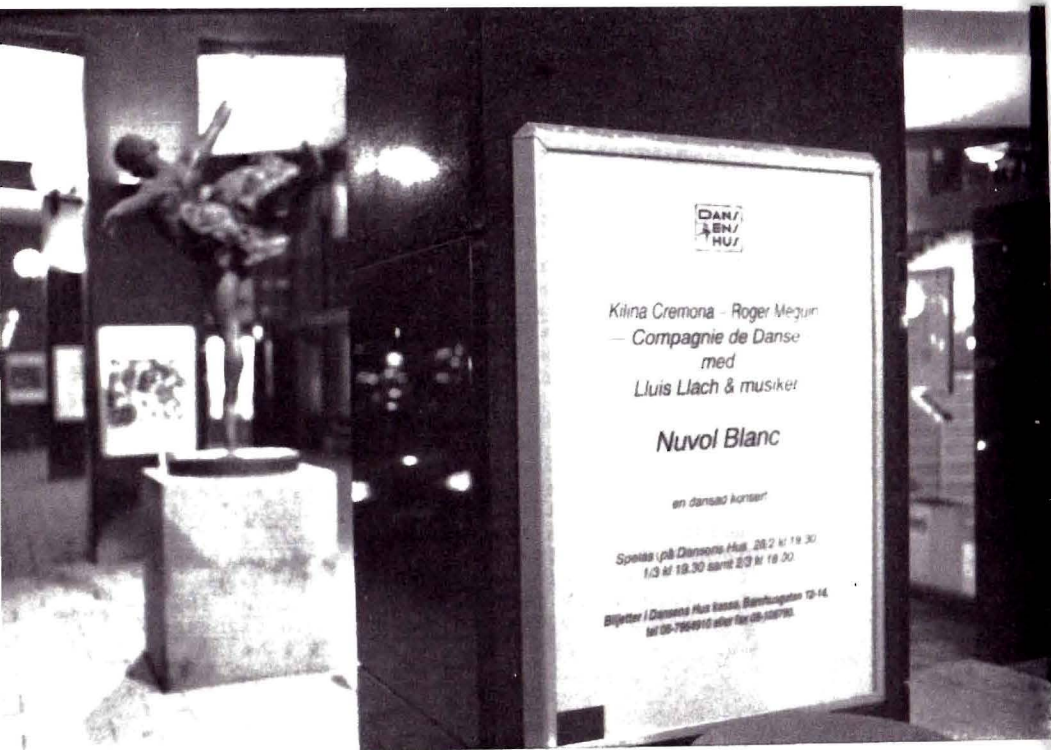
Dia 28 de febrer ha cantat Lluís LLach a la casa de la dança d'Estocolm.

*

Dia 3 de març Francesc Cabrera ha ensenyat la sèrie de diapositives "Gotland durant la primavera".

*

El mes de febrer morí a Barcelona l'escriptor i poeta mallorquí Jaume Vidal Alcover. Pel maig del 89 havia donat una conferència sobre literatura catalana a Estocolm i una altra sobre Llorenç Villalonga a la universitat d'Upsala. Ens condolem.

A la biblioteca municipal de Helsinki s'ha inaugurat el dia 14 de març l'exposició "800 anys de literatura catalana". A la inauguració hi foren presents Kai Laitinen, president de l'associació literària de Finlàndia, Oriol Pi de Cabanyes, Joaquim Llimona, cap del gabinet d'actuacions exteriors i l'ambaixador d'Espanya, Lluís de Jordana Pozas. La premsa de la capital finlandesa se n'ha fet ressó.

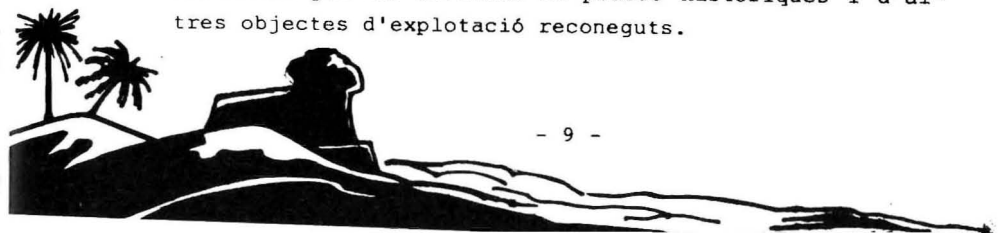
Lasse Söderberg rebrà enguany de la Generalitat de Catalunya la Creu de Sant Jordi. Enhorabona. Ampliarem la notícia en el butlletí que ve.

*

NIT DE NADAL

La nit de Nadal ha estat sempre per a mi un temps de reflexió, però aquest any l'entorn i les circumstàncies són altres: En els anys passats a Suècia el fred i la neu, i sobretot el silenci, envoltaren el misteri de la nit de Nadal d'una atmosfera de recolliment, d'un encís propici a la pau d'esperit. Aquest darrer Nadal, però, sortirem de la capital d'Egipte vers a la mar Roja confiant les nostres vides a les ales d'un Fokker d'una collita d'antany. El pilot utilitzà un sistema de navegació molt senzill i pràctic: s'envolà fent cap a l'est fins a topar amb la blava cinta de la mar. Aquesta contrasta amb les pelades costes del golf de Suez. Després voltà vers el sud. Tot plegar una hora i dos quarts i ens trobarem a l'aeroport d'Hurgada. El sol escalfava malgrat l'airet fred que bufava del nord. Un ramat de turistes alemanys feia cua per a passar la duana i la policia de fronteres. Nosaltres afortunats mortals, membres d'un petit grup d'un vol domèstic, sortirem per una porta lateral. Tot seguit els aborígens ens assetjaren... Welcome to Egypt... Do you need a taxi? Naturalment que sí que necessitàvem un taxi per arribar a l'Hotel. Però nosaltres, "Chawagas" (forasters) amb certa experiència negociàrem el preu de la carrera fins l'Hotel, quina construcció es troba al mig del no res, davant de la platja. Calia, en arribar-hi omplir els formularis i entregar els passaports --- que ens foren retornats un jorn abans de marxar.

Fetes les ablucions de reglament ja en condicions de començar el nostre treball de turistes que és vegué facilitat per la carència de pedres històriques i d'altres objectes d'explotació reconeguts.

Mar, sol i vent, res més. Això sí, la façana de l'Hotel continua amb dues rengleres de botigues, una a cada banda, estibades de quincalleria turística àrab i faraònica. Cosa de la que faig esment perquè davant d'aquestes botigues la nit de Nadal es va produir el fet que motiva aquestes ratlles.

El 24 de desembre després de sopar, la meva muller i jo vàrem sortir a fer un tomb i a veure les botigues. De sobte ella em va dir: Escolta, em sembla que aquells nois xerren en català. No pot ésser vaig fer de resposta: Qui en aquestes dates deixa la llar? Però sí, parlaven en barceloní. Eren un grup de cinc o sis xiquets, mariners d'un dels vaixells que Espanya envià per a reforçar les armades de la Coalició en el conflicte del Golf Pèrsic. Com és natural ens hi vàrem acostar i tot seguit fèiem una xerrada en la llengua ancestral. Cap d'ells portava un cognom de la terra però no ens cap dubte de que eren i se sentien catalans, alguns parlaven amb un deix d'altres contrades però tots s'esforçaven en parlar bé. Aquest fou per a mi un motiu de reflexió: efectivament penso davant d'aquest exemple, que: la cultura és més forta que la raça, l'obediència religiosa o l'orientació política i encara la contrada d'origen familiar.

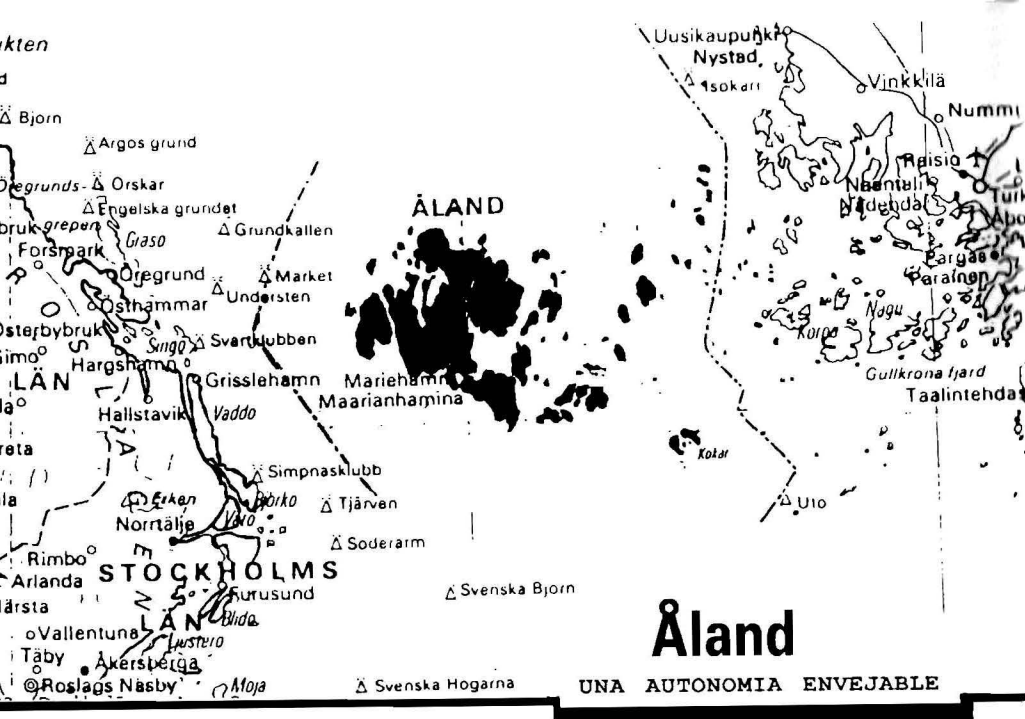
Per a terminar us diré que els nostres mariners tenien "libre" la nit de Nadal, que passaven allí al mig del no res, a la serena, ja que l'administració de l'Hotel no els va deixar entrar a l'interior, probablement per raons de seguretat: Security reasons! L'únic esbarjo que varen tenir: la contemplació de les vitrines de les botigues.

En estrènyer les seves mans vaig pensar: quina manera més bèstia de passar la nit de Nadal: Déu vulgui que tornin a casa sense dany!

Al Cahira, Gener 1991

ALFRED JUNQUE

Garantir la llengua i la cultura d'Åland

Aquesta nova llei substitueix un conveni establert l'any 1921. Ha trigat vint anys a preparar-se i passar per les diferents instàncies abans d'ésser votada. El seu objectiu principal és molt clar; garantir la conservació de la llengua i cultura d'Åland.

Així ho clamen també els estatuts de Catalunya, la Comunitat Valenciana i les illes Balears, però en la pràctica la possibilitat de garantir-ho és tot una altra cosa. Per exemple, a casa nostra l'ensenyament és majoritàriament en castellà, sobretot en els nivells superiors. (I a la Catalunya francesa, és totalment en francès).

Els 24.000 habitants d'Åland, en canvi, han aconseguit poder decidir ells mateixos si hi haurà casos en els que es permetrà l'ensenyament en una llengua que no sigui la sueca. La llei només ho fa obligatori als nens petits, quan en una escola hi hagi com a mínim 13 infants de parla finesa.

Un altra aspecte idiomàtic que els ålandesos han defensat a capa i espasa és que per obtenir "hembygdsrätt", (si fa no fa els "drets de ciutadania dels naturals del país") a Åland caldrà tenir uns coneixements acceptables de suec i haver viscut cinc anys a la contrada.

En la qüestió financera els ålandesos s'han hagut de conformar amb menys diners dels que demanaven. Malgrat tot, han aconseguit més llibertat econòmica que no pas abans. La regió rebrà el 0,45% dels ingressos de l'estat i en podrà disposar lliurement. Els ålandesos volien el 0,48% -el que ells paguen d'impostos supera aquesta xifra- però la seva demanda va ésser tombada en les votacions al parlament finlandès.

Els catalans que vivim a Suècia sabem que Åland és un arxipèlag finlandès al mig del mar Bàltic, on la gent parla el suec en comptes del finlandès. Menys conegut entre nosaltres és, però, que els ålandesos, d'ençà que Finlàndia es va convertir en un estat independent l'any 1917, han gaudit d'una autonomia que posa en ridícul la que Catalunya ha aconseguit a l'Estat Espanyol.

Tothom qui hagi rebut una postal d'Åland haurà observat que als segells d'aquestes illes posa "Åland" com a país d'origen i enlloc apareix el nom de Finlàndia. Un altre aspecte d'aquest arxipèlag que denota la diferència de "pàtries" entre illencs i finlandesos és que els joves d'Åland estan deslliurats de fer el servei militar.

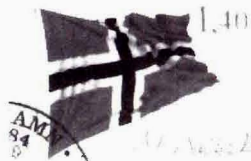
El cas és que recentment s'ha aprovat al parlament de Finlàndia l'anomenada "Llei d'Åland" que si bé ha deixat els ålandesos descontents i no els ha donat tot el que volien, és un model d'autonomia que en la majoria d'aspectes ja voldríem tenir els catalans.

"Åland" al passaport

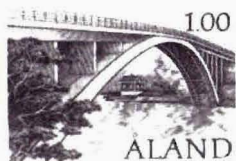
Els àlandesos també es diferenciarien de la resta de finlandesos pel seu passaport, on posarà "Åland". D'ara en endavant la població de les illes comptarà també amb televisió pròpia (encara que només són 24.000 habitants i que ja reben la televisió sueca) i tindran una administració de correus separada. Ells mateixos determinaran la distribució dels mitjans econòmics que els pertocuen dins l'Estat.

En l'esdevenidor els forasters no podran tenir propietats a l'arxipèlag i es limitarà els drets d'herència dels familiars llunyans. El parlament d'Åland, que ara es dirà "Lagting", tindrà dret de legislar en sectors com ara control de lloguers, protecció social, patrimoni artístic, etc.

El primer segell que va sortir a Åland és del 1/3 - 84 i representa la bandera de les illes.

El dret a imprimir i vendre segells propis van tenir amb la nova llei de timbres el 5/2 - 82. Ara aquest estiu s'aprobarà una nova llei per poder tenir una moneda pròpia amb un nom propi, però lligada al banc de Finlàndia.

La xerrameca centralista

Malgrat que entre els finlandesos l'esperit democràtic és molt més arrelat que no pas a l'Estat Espanyol, (on convé recordar que només fa quinze anys es va acabar una dictadura i tan sols en fa deu que va haver-hi un intent de cop d'estat feixista) també a Finlàndia hi ha hagut escarafalls per les exigències àlandeses.

És molt comprensible que sigui així, perquè de gent amb mentalitat uniformista i colonitzadora, malauradament, n'hi ha a tot arreu (per més que els d'aquesta mena a Finlàndia segurament tampoc s'haurien conformat a deixar-se colonitzar pels russos - els seus amos abans del 1917- o els suecs, els colonitzadors anteriors).

Les crítiques de Finlàndia assenyalaven que els àlandesos posen als forasters unes lleis "més rígides que no pas el Mercat Comú" i "es tanquen en ells mateixos" (el mateix que molts espanyols diuen contra Catalunya, malgrat ésser la regió de l'Estat Espanyol que sempre s'ha obert més al món).

Un país petit és molt més sensible a perturbacions externes que no pas un estat amb molts milions d'habitants i és lògic que això els àlandesos ho hagin tingut en compte en legislar. A base de diners, per exemple, una colla d'empreses de Finlàndia o d'allà on sigui podrien comprar bona part del territori per la finalitat que els semblés, importar mà d'obra d'on fos i, en definitiva, en poc temps despersonalitzar totalment Åland (que només té 1.481 km²; Mallorca en té 3.400 km²).

Si, després d'aquesta llei, els àlandesos es queixen, qui no es sorprèn que els catalans ens queixem de l'esquifidesa del nostre Estatut?

RAMON BOHIGAS

-Encara que es pot dir que la pèrdua de públic de la cançó és en certa manera un problema estructural i una mica llarg d'explicar, durant molts anys hem tingut els mitjans de difusió en contra. A sobre, per més que els polítics parlin molt de recolzar la cultura catalana, la Generalitat ha fet molt poc, i ens trobem que la situació de la cançó és molt pitjor a Catalunya que no pas a Espanya i a altres països, explica ell.

Ara farà un any aquest malcontentament en el món de la cançó va desembocar en fortes protestes. Una colla de cantants catalans van organitzar una "tancada" exigint que s'acabés la situació d'ostracisme a que els tenien condemnats els mitjans del país.

-La tancada va tenir alguns efectes positius. Ara les emissores institucionals transmeten una cançó en català per cada hora d'emissió, i la Televisió de Catalunya dedica una petita part del seu enorm pressupost per presentar cantants del país, explica ell.

Malgrat això Lluís Llach troba que encara es fa poc. No és normal que una cultura de 10 milions de persones renunciï a la cançó. Aquesta despreocupació dels polítics catalans per la cultura pròpia ell la troba difícil de comprendre.

-Com pot un govern que es diu nacionalista fer tan poc per la cultura del país? exclama. Els polítics deixen la cultura al mercat, d'acord. Però amb la seva actuació haurien de compensar les lleis que són obstaculitzades per aquesta mateixa societat de mercat. Doncs bé, això no ho fan, i no ho fan, senzillament, perquè no entenen la cultura!, diu Lluís Llach.

RAMON BOHIGAS

Medelhavet ger näring åt musiken

Av PER MORTENSEN

I Sverige är Lluís Llach relativt okänd, men i Barcelona kan han dra en publik på 100 000. Denne katalanske kompositör, sångare och pianist, är i Stockholm för första gången.

På scenen omges han och ensemblen på sex musiker av den franska balettgruppen "Kilina Cremona & Roger Méguin Compagnie de danse." Lluís Llach har kallats ett spanskt svar på Theodorakis, men är inte förtjust i liknelsen.

— Jag forskar inte i folkmu-

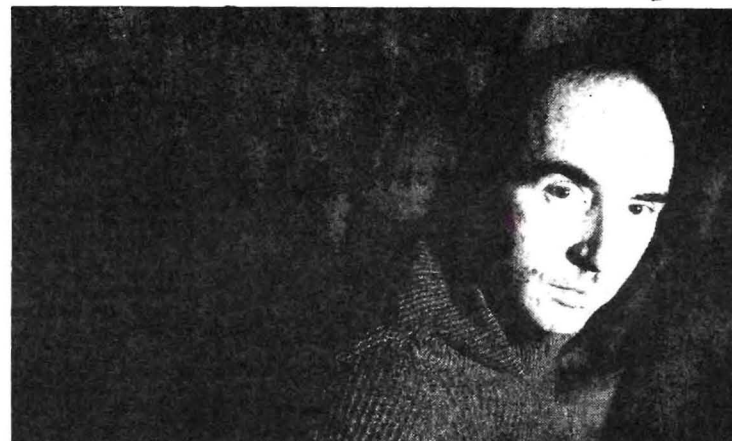
sik, säger Llach, som dock sjunger på katalanska och är mycket mån om sin hemtrakts kultur.

— Och jag vill först kalla mig spanjor när Katalonien är accepterat.

Llach ser musiken som ett ständigt pågående flöde, där alla tänkbara ingredienser samtidigt ingår, folk, klassiskt, nutida, traditionellt, och så vidare.

— Jag föredrar ingenting. Jag lyssnar på katalansk musik såväl som på Tom Waits.

— Genom att låta allt gå in i örat, får det som kommer ut, det som jag gör, min identitet, och visar mina rötter.

Publikfavorit i Spanien. Katalanen Lluís Llach kan dra en publik på 100 000 i Barcelona. Nu är han i Sverige för första gången.

— Min musik görs i dag, hävdar han med eftertryck.

Men Lluís Llachs musik får ofta det mesta av sin näring från just kulturerna kring Medelhavet, de europeiska såväl som de arabiska och nordafrikanska.

— Jag gör kärlekssånger, hävdar Llach. Jag älskar rättvisa, frihet, jämlikhet.

Han var medlem i "Nova Canco", en progressiv musikrörelse som protesterade mot Francos fascistregim och pro-pagerade för Kataloniens egen kultur.

Inte helt oväntat förbjöds Lluís Llach att framträda i Francos Spanien, och han levde i exil i Paris mellan 1970 och 1975.

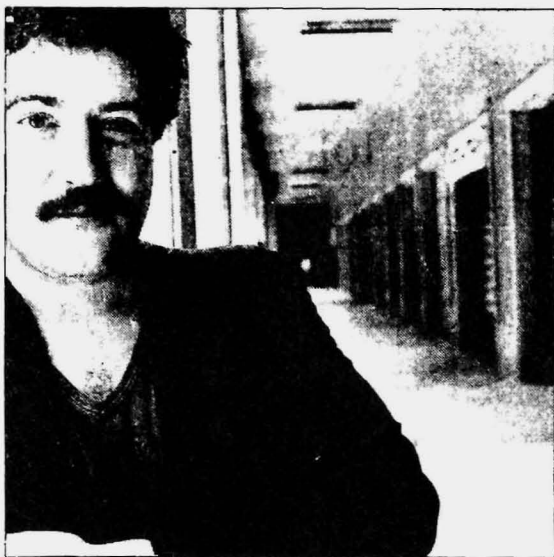
— Alla var censurerade på den tiden, ler Llach sorgset, och allra mest de som ville kommunicera. □

DAGENS NYHETER

Torsdagen den 28 februari 1991

Vanskelig navigering i minerad vardag

Spanska berättare introduceras på svenska

Quim Monzó.

Foto: PATRICIO SALINAS

Tva unga spanska författare, Quim Monzó och Cristina Fernández Cubas, berättar om den solida verklighetens avigsidor.

I EN ROLIG och oruande novell av katalanen Pere Calders (född 1912) blir en godtrogen man lurad av en tjuv att genom väggen bryta sig in till sina bortresta grannar. Tjuven har utvecklat en dunkel men betvingande lära om behovet av vardagligt gransoverskridande, och hans offer har låtit sig ryckas med av heroismen i den erfarenhetens arkeologi som tjuven utmalat som något absolut nödvändigt.

Calders novell tillhör en tradition där föreställningen om en spricka i vardagsverkligheten är mycket levande. Genom denna spricka kan man bereda sig tillträde till en värld, eller en "zon", där regler gäller som blir synliga först när

NYA BÖCKER

Quim Monzó
Huset med reservoarpenan
(L'illa de Maians)
Övers. Kerstin Cardelús
Cristina Fernández Cubas
Nådens år
(El año de Gracla)
Övers. Lena Anér Mellin
Alfabeta

man bryter mot dem. Då kan det vara för sent: den man litat på är borta och den egna identiteten är irriterat underminerad. Ty sprickan kan mycket väl finnas i ens eget medvetande.

Möjivet behöver dock inte inbegripa någon katastrof. I amerikansen Raymond Carvers novell "Grannar" råder ett gift par att den läseförde skall se till att några bortresta grannar har en svärtiligen stimulerande inverkan på deras erotiska begär. Det främmande kan vara fasansfullt -- som i Kafkas "Forvandlingen" -- eller nådertikt som i Carvers novell.

Ny spansk serie

Calders milda absurdism och Carvers förmåga att med illusionlös ömhet skildra människors vanskliga navigering i en minerad vardag förenas i katalanen Quim Monzó berättelser. Det är med hans samling Huset med reservoarpenan som Alfabeta inleder en förhoppningsvis långlivad serie med yngre spanska berättare.

Flera av hans ofta komiskt stiliserade och just därför skett igenkännliga figurer balanserar mellan olika verkligheter som ter sig absoluta eller relativa beroende på vilket perspektiv som hålls konstant, det subjektiva eller det objektiva.

Också läsaren får svindel, eftersom det fantastiska presenteras som något naturligt eller det banala redovisas med skrittretande emfas. Bristen på vedertagen överensstämmelse mellan stilläge och innehåll gör Monzó tillräckligt utöva många av den illusittande titlens clownroller.

Monzó förenar befrämjande humor med bistert skarpsinne i dessa noveller om en tänkande säng, en självmördare som är ute efter andra, en tankeläsare som får sina egna tankar lästa och mycket annat. Det fantastiska smygs in i en internationellt gångbar, oftast urban miljö vars vardaglighet har evighetens karaktär, så som ibland i Antonionis filmmanuskript eller Donald Barthelmes noveller.

På gott och ont tillhör Monzó en utbredd trend kännetecknad av sparsam persongestaltning, lakonisk språk och frånvaro av tragedi och ämbos. Likväl uppstår jag honom som moralist i det ögonblick då min hänförelse inför sprickan i

verkligheten visar sig vara avigsidan av min egen (och kanske Monzó:s) ängest inför en bara alltför förutsägbart och solid verklighet.

Monzó:s novellsamling hette när den först utkom 1985 "L'illa de Maians" vilket är namnet på en ö i Barcelona. Efter hand som staden växte inflyvades en med lastland och glömdes bort.

Ett år till skänks

På en annan ö, vars förhållande till verkligheten är osäkert, utspelar sig det andra verk med vilket Alfabeta inleder sin spanska serie. Nådens år av Cristina Fernández Cubas är en kort jagroman som kan lasas som en pastisch på "Robinson Crusoe" en ung fördetta prästseminarist får av sin råa syster ett år till skänks som kompensation för en på sinnet bortslösad ungdom. Han hamnar på en av biologiska stridsmedel med smittad öar utanför Skottland, befolkad av en förvarrad herde och hjordar av blodtorstiga får, men han räddas på slutet.

"Nådens år" är ett i alla avseenden, den svagare arbete än Monzó:s novellsamling. Det tillhör dock samma tradition, vilket blir tydligt om man relaterar dem till andra verk genom att göra en preliminär distinktion, nämligen mellan vad som skulle kunna kallas gata respektive fiktion.

I den traditionella spänningströmanen, exempelvis en Maigretdeckare, kan gatan (den struktur av frågor och svar, tillbakablickar och föregripanden, förutsägelser och infrielser som handelserna följer)

gripas inom ramen för fiktionen. För att lösa gatan behöver man inte problematisera förutsättningarna för fiktionen.

Inom den gren av modernismen som står närmare romantiken är realismen symboliserad ofta i fiktionen en gata som inte kan gripas inom fiktionens ram.

Gatan kan som hos Joyce och Faulkner bestå i en myt som kastat sin skugga in i fiktionens värld, eller som hos Proust och Woolf i en till syvende och sist uteslutande sammanhang om individens medvetande och minnets funktion. Läsaren nämnar sig dessa gator genom att med hjälp av fiktionens symboler ta ett språng ut ur fiktionen.

Gata och fiktion

I den postmoderna tradition som Monzó och Fernández Cubas tillhör sammanfaller i stället gatans ram med fiktionens ram. Fiktionen dräms in i gatans struktur och gatan vävs samman med fiktionens förutsättningar. Lars Gustafssons "Bernard Foxes tredje rockad" är en roman med detta drag.

Med denna lilla hypotetiska utvikning vill jag göra klart att Monzó och Fernández Cubas varken kan lasas realistiskt eller modernistiskt eftersom gata och fiktion i deras verk sammanfaller. Hos Monzó innebär detta en fruktbar problematisering av förutsättningarna för såväl inbillning och berättande som vetande. Berättelsernas tematik berikas och får baring bortom rent metaestetiska problemställningar. Detta beror bland annat på att fiktionen är forlagt till en samtida gemensam

verklighet.

Någon sådan beräkning sker inte hos Fernández Cubas, ty fiktion och gata sammanfaller i "Nådens år" på ett alldeles intressant sätt. Flytt har men kraftlös och konventionell hanterar hon de romantiska schabloner och de identitetsproblem som erbjöds av idén om en skeppsbruten som konstruerar den värld han bebod och berättar om. Resultatet är en umbarlig och utbytbar skrona som saknar både spänningssvården och intellektuell konsistens.

Oscar Hemer, som tillsammans med Ana L. Valdes står för urvalet till denna serie, talar i ett egendömligt urskuldarde efterord till "Nådens år" om Fernández Cubas rika intellektuella framtoning. Den må vara välsignelsebringande i hennes noveller, men för att öppna en roman "mot äventyrets oändliga horisonter" måste man sannerligen förfoga över en mer kompromisslös ingivelse än vad denna tama variation på ett överexploaterat motiv lyckas bli.

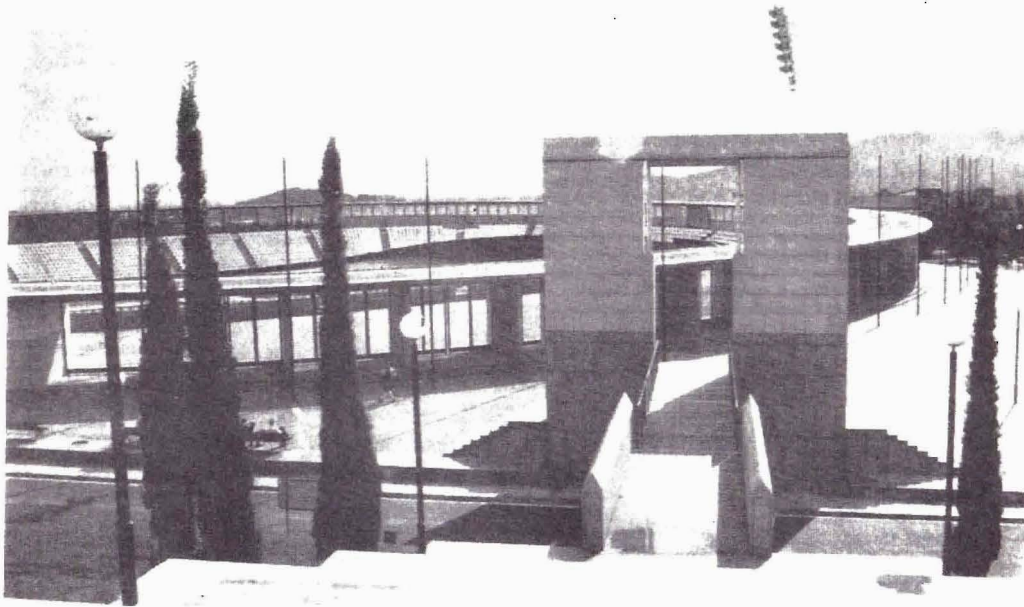
ELETERIKSSON

Tyst teater till Barcelona

Teater för hörselskadade är en hel rörelse världen över. I dagarna samlas den till en internationell teaterfestival i Barcelona. "Biennial internacional de teatro de sordos". Där visas teckenspråksteater från tolv olika länder. Fran Sverige deltar förstas Riksteatergruppen Tyst teater. Den reser till Spanien med foreställningen "Bag Lady" i bagaget. Gunilla Vestin-Wallin gestaltar där bag lady Clara, som berättar om sitt liv mellan hon stadar i piastpasarna.

DAGENS NYHETER

2 december 1990

En nya velodromen i Barcelona ritad av Esteve Bonell och Francesc Ruiz Campa 1983-84

Barcelona: Porträtt av en stad i förvandling

Hororna promenerar omkring på Rambla Santa Monica som de alltid har gjort.

Men annars står Barcelona i förändringarnas tecken. Gamla stadskvarter försvinner. Ny sofistikerad arkitektur skjuter upp. Och överallt utgrävningar, byggplatser, gator utan trottoarer, damm och oväsen. Orsaken är Olympiska spelen 1992. Barcelona ska bli värd. Och alla klutar sätts till för att skapa en modern och tilldragande stad, som kan klara sig i EGs nya Europa med inre marknad och skärpt konkurrens om investeringar och arbetsplatser. Hittills har nittio byggnadsarbetare fått sätta livet till. ▶

TEXT: OVE RASMUSSEN ÖVERSÄTTNING: LENNART LUNDBERG

Folket i Bild 1/91 3

Hororna promenerar omkring på Rambla Santa Monica som de alltid har gjort. Efter mörkrets inbrott går de runt i stora skaror här på Barcelonas mondäne huvudgata. Bland högljudna sjömän, nyfikna turister, fickjuvar, knarkhandlare och poliser. Därborta håller en knubbig blondin och en ung tjänsteman på att komma fram till exakt rätt pris. Och där byter en liten vit plastpåse ägare, snabbt och diskret. Precis bakom ryggen på en lite fetlagd polisman med batong och väl synlig revolver.

Livet går sin gilla gång på Santa Monica. Men inte ens här, en sen kväll, mitt i det pulserande gatulivet, kan man undgå att höra ljuden från grävsoppor och schaktmaskiner.

En stad i förvandling

Ett par stenkast från Santa Monica är flera kvarter försvunna. Och nere om hörnet, vid den "plaza" där den gamle amerikafararen Christopher Columbus står på sin pelare och blickar ut över havet, måste man tränga sig fram mellan tillfälliga plankverk, containrar och kabelrullar.

Den katalanska huvudstaden Barcelona håller på att byta form och format. Överallt går man in i trafikomläggningar, gator utan trottoarer, utgrävningar, damm och oväsen.

Bygg- och anläggningsfebern tog fart på allvar när Internationella olympiska kommittén — med barcelonabon Samaranch i spetsen — för fyra år sedan beslutat att göra Barcelona till

värd för de olympiska spelen i juli-augusti 1992. Plösligt låg många möjligheter öppna. Och trots flera års käbbel och gräl var Barcelonas socialistiska stadsstyrelse och Kataloniens konservativa lokalregering ense om en sak: OS-92 skulle utnyttjas som språngbräda för ett stort språng framåt mot EGs "nya Europa" med inre marknad och skärpt konkurrens om investeringar och arbetsplatser. Och det skulle satsas mera än ett tunt lager OS-smink på att göra Barcelona till en attraktiv storstad, orienterad mot framtiden.

Idag har det investerats miljarder i infrastruktur och bättre stadskultur. Enligt informationschef Toni Llagostera från byggnadsföretaget HOLSA upplever Barcelona för tillfället en av de mest intensiva stadsförnyelseperioderna i stadens tvåtusenåriga historia.

— Stadsförnyelse blir nyckelord och profil för OS-92, säger Llagostera.

Olympiskt superkvarter...

Går man bara några hundra meter norrut längs havet från Santa Monica och Columbuspelaren... ja, då blir man snart hejdad av beskäftiga säkerhetsvakter. För här börjar Europas största byggarbetsplats, Nueva Icaria — "Nya Icaria".

För hundra år sedan var detta område hjärtat i Barcelonas industriella revolution. Idag är de gamla utjänta fabriksbyggnaderna rivna, och 2 500 byggnadsarbetare sliter elva timmar om dygnet för att förvandla dessa 47 hektar mark till en ny superstadsdel. De gamla spåren från Spaniens första järnvägssträcka har fått stryka på foten för en bit sofistikerat vägbygge.

Och strandlinjen, som förr bara var slam och avfallshögar, är redan nu förvandlad till en inbjudande badstrand.

Nästa år blir arbetsstyrkan fördubblad. Och om knappt två år ska hela härligheten stå färdig med tvåtusen moderna lägenheter, affärer, sjukhus, lustbåtshamn, strandpromenad och hotell. Plus snabb tillgång till Barcelonas nya ringvägssystem som löper igenom Nueva Icaria. Under jorden, förstås.

Till en början ska Nueva Icaria hysa de femton tusen idrottsmännen, tränarna och direktörerna från "den olympiska familjen", förklarar Elisa Lupiz från firman VILA OLIMPICA. Här ska OS-deltagarna kunna koppla av, gå på inköp eller träna i de nya idrottsanläggningarna. Sålunda blir OS-92 i Barcelona den första olympiad där OS-gästerna bara behöver promenera några få minuter från sitt hotell för att komma ned till en härlig badstrand. VILA OLIMPICA är det halvoffentliga konsortium som ska göra Nueva Icaria färdigt till den stora invasionen av idrottsfolk i juli 1992. En del av byggandet finansieras genom att man redan nu säljer lägenheter, butiker och kontorslokaler vidare till intresserade barcelonabor. De första lägenheterna kom ut i handeln här i maj 1990, och köplusten har enligt Elisa Lupiz varit stor, trots att de nya ägarna inte kan ta sina förvärv i bruk förrän om ungefär tre år.

Den katalanska huvudstaden Barcelona håller på att byta form och format. Överallt går man in i trafikomläggningar, gator utan trottoarer, utgrävningar, damm och oväsen.

... eller utopiskt svineri!

En typisk Icaria-lägenhet på 100 kvm kostar enligt Elisa Lupiz 25 miljoner pesetas (1,6 miljoner kr), och det är omkring fem gånger så mycket som en lägenhet av motsvarande storlek i Barcelonas gamla bostadsbestånd, säger valinformerade källor. Och mer än vad en vanlig arbetare eller tjänsteman med en månadslön på 6–7 000 kr skulle drömma om att skaka fram för att få någonstans att bo.

Det var också bara motvilligt som Barcelonas socialistiske borgmästare Maragall gick med på att göra "det nya Icaria" — uppkallat efter ett utopiskt socialistiskt samhälle i Amerika — till ett eldorado för finansmakare med tjock plånbok. Men naturligtvis är också OS '92 i Barcelona en affär där avkastningen helst ska hålla jämna steg med investeringarna.

Sedan kan man fråga sig hur attraktiv den moderna mönsterstadsdelen egentligen blir: husen står på gamla fabriksområden för kemisk industri, och de nyanlagda badstränderna ligger tätt intill kloakutlopp från en storstad med nästan två miljoner invånare.

Elisa Lupiz från VILA OLIMPICA vill inte kommentera det första förhållandet. Men det ingår två moderna vattenreningsanläggningar i byggprogrammet, säger hon, och dessutom blir havsvattnet utanför Nueva Icaria ytterligare utspädd med regnvatten från Barcelonas nya dräneringsanläggning. Alltså: inga namnvarda föroreningsproblem, enligt Elisa Lupiz. EG:s miljömyndigheter är inte riktigt lika övertygade: Barcelonas nya badstränder har bara fått en tidsbegränsad tillåtelse på tre år. När alltså olympiadedeltagarna om två år vältrar sig i Medelhavets böljor utanför Nueva Icaria, så sker det — vare sig de vet om det eller ej — i förhoppning om att EG-dispensens inte har varit alltför rundhänt. Och vem vet, om Barcelonas jet-set någonsin får tillstånd att kasta sig ut i samma maritima nojen som OS-deltagarna?

Trick i miljardklassen

Nueva Icaria är bara ett av fyra olympiska centra, som ska tas i bruk till spelen 1992. Men det är det mest ambitiösa byggprojektet med utgifter på sammanlagt 181 miljarder pesetas (11,5 miljarder kr). De övriga centra — Vall d'Hebron, Diagonal och Montjuïc — kommer först och främst att rymma idrottsanläggningar; det mest iögonenfallande blir den japanske arkitekten Isozakis futuristiska idrottspalats Si Jordi.

I allt investeras knappt 500 miljarder pesetas (32 miljarder kr) i stadsförnyelseprojekt fram till olympiaden, berättar Toni Llagostera från företaget HOLSA, som har det övergripande ansvaret för de "långsiktiga" byggnadsprojekten inför OS.

Tricket för Barcelona — om man kan använda det uttrycket — har varit att spanska staten har gått in med stora anslag. HOLSA förvaltar sålunda hundra miljarder pesetas som kommer direkt från ministeriet för offentliga arbeten och ska användas till utbyggnad

av infrastruktur och rekreationsområden. I andra fall har staten gått in med statkapital eller mindre projektutskott.

Till HOLSA:s 500 miljarder kommer Olympiska förberedande kommittén COOB '92:s budget på 132 miljarder pesetas. Dessa pengar går enbart till genomförandet av idrottsvenemang, inlogeringen av OS-deltagarna, säkerheten o.s.v. Enligt Ines Guardiola från COOB '92 är förberedande kommittén självförsörjande till mer än nittio procent. Bland annat tack vare sponsoraftal med Coca Cola och Kodak och försäljning av TV-rättigheterna till amerikanska NBC.

Hårdkockt OS-värld

En sak tycks generalerna för detta idrotts- och byggnadsäventyr emellertid ha glömt: de många åskådare som kommer att strömma till för att vara med om olympiaden i Barcelona 1992.

Det kalkyleras med 400 000 besökare på inkomstsidan i diverse budgetar. Men ingen har tänkt sig att offra sårdeles mycket på dem. Ingen har till exempel något realistiskt bud på vad de ska bo under spelen.

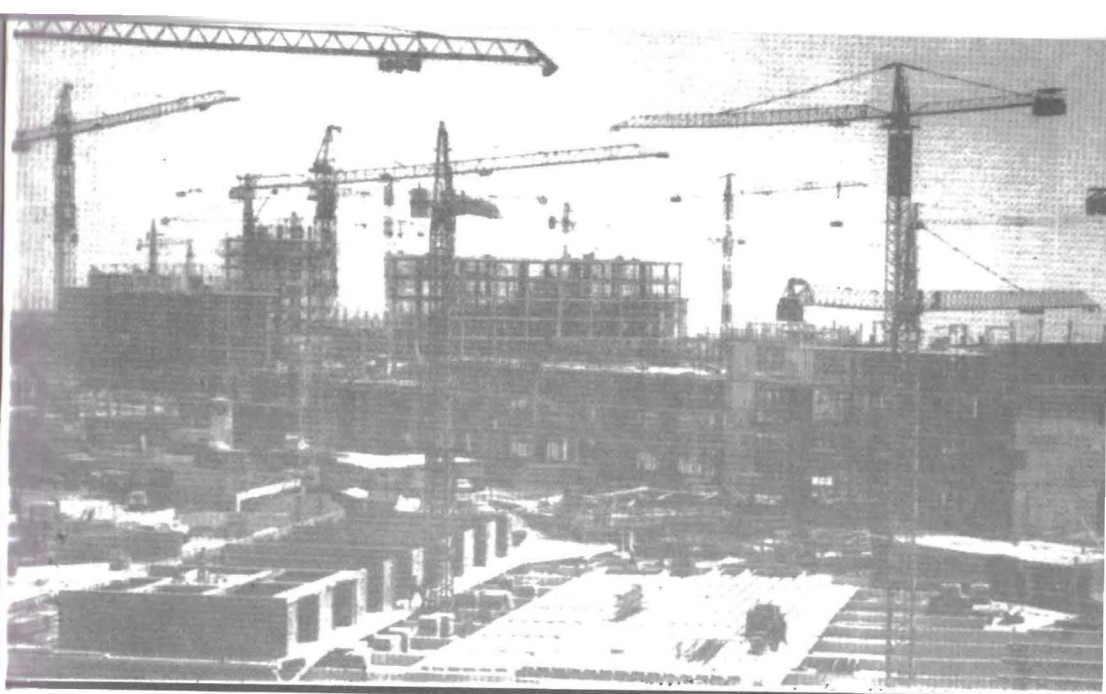
En normal sommar är Barcelonas hotell fyllda till bristningsgränsen, och redan nu har COOB '92 reserverat över nittio procent av hotellplatserna sommaren 1992 till OS-funktionärer och hedersgäster.

Ett annat problem är hur folk ska ta sig till de olika idrottsvenemangen. Vagnätet kring det olympiska stadion på höjryggen Montjuïc är mult sagt elandigt. Och det är här bland annat öppnings- och avslutningshögtidigheterna ska äga rum med deltagande av cirka 70 000 personer. Borgmästare Maragall försökte länge få extraanslag från katalanska staten till en tunnelbana upp till Montjuïc, men så långt räckte inte förbrödningen mellan Kataloniens konservativa och Barcelonas socialistiska. Nu är den katalanska kassakistan slutgiltigt låst, och tunnelbanan kommer förmodligen aldrig längre än till rutbrädet.

— Men det ska nog komma en lösning, menar Ines Guardiola från COOB '92. Vi sätter in bussar. Och så är Montjuïc också ett härligt fritidsområde — folk kan ju promenera dit upp. Eller använda linbanan.

Kort sagt, inget sakert är planerat för att undgå kaotiska förhållanden kring olympiastadion.

Till sist har man så de många besökarnas personliga säkerhet. COOB '92 garanterar maximalt skydd för de femtonusen medlemmarna av "den olympiska familjen". Den olympiska staden Nueva Icaria blir avspärrad under spelen, och det kommer att ordnas specialtransporter för OS-deltagarna. De övriga 400 000 OS-gästerna måste klara sig så gott de kan i ett Barcelona som är känt för att vara en av Europas mest hårdkokta städer. Åtskilliga besökare har blivit av med mer än hatt och glasögon på en promenad nedför Ramblan, Barcelonas huvudgata. Och på de små trånga sidogatorna är det kniven på strupen och fram med slantarna.

En del av byggandet av Nueva Icaria finansieras genom att man säljer lägenheter, butiker och kontorslokaler till intresserade barcelonabor. De nya ägarna kan inte ta sina förvärv i bruk förrän om ungefär tre år.

Trots flera års käbbel och gräl var Barcelonas socialistiska stadsstyrelse och Kataloniens konservativa lokalregering ense om en sak: OS-92 skulle utnyttjas som språngbräda för ett stort språng framåt mot EG:s "nya Europa" med inre marknad och skärpt konkurrens om investeringar och arbetsplatser.

Nittio arbetare dödade

Men Barcelonas socialistiska fackföreningar är glada över stadens stora OS-språng in i nittioalet.

— Idag är det brist på arbetskraft i byggsektorn, säger Manuel Cruz från fackförbundet UGTs ledning. Och de flesta byggnadsarbetare tjänar idag tre gånger så mycket som normalt på övertid och svartjobb.

Manuel Cruz klagar inte. Jo, över säkerhets-

förhållandena. Det har inträffat sjuhundra allvarliga arbetsolyckor de senaste åren i samband med OS-byggerierna. Och nittio byggnadsarbetare har mist livet. Men, som Cruz tillägger, det är ju normalt att det sker fler arbetsolyckor ju mer verksamhet som är igång...

Strax efter middagstid släntrar FiB/K:s utskickade reporter ut från UGTs huvudkontor på Rambla Santa Monica. Två horor sitter på en bänk och sover. Lutade mot varandra. Natten har tydligen varit lång.

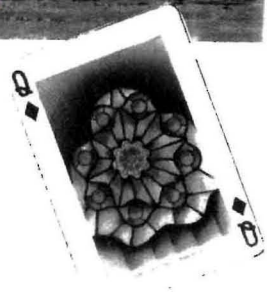
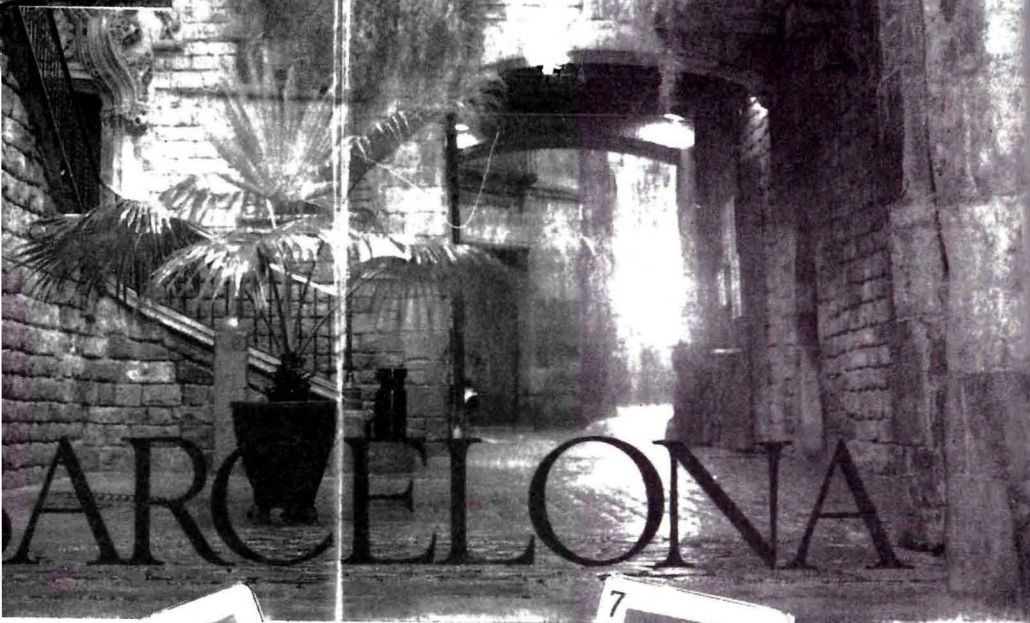
Önda tungor påstår att Barcelonas borgmästare Maragall tänker erbjuda såväl det lätta gardet som knarklangarna och ficktjuvarna en gyllen semester på Gran Canaria, medan olympiaden pågår 1992. Så att Barcelona i det hela ändå kan framstå som en anständig och säker stad. En stad med ansiktet vänt mot framtiden.

Just nu är det inte framtiden som upptar dessa bägge 20–25 åringar mest här på bänken en middagsstund på Santa Monica. De sover tungt. Mitt i gatans många ljud. Och den ihållande bakgrundsstonen från grävsoporna och schaktmaskinerna runt hörnet. Nere från den plats där Christopher Columbus står på sina pelare och tittar ut över havet. ■

Det här är Picasso-museets gård på Carrer Montcada, i regn, annars är det packat med turister. Den här underbara stäm började Picasso sin karriär. Han är bara ett av alla genier som kommer från Barcelona och Katalonien. Gaudi, Miró, Tapies och Salvador Dalí... För att inte tala om Columbus som faktiskt kom härifrån, och inte från Genua.

GENIERNAS HEMVIST PÅ JORDEN

— Lars Westman — flitig Barcelona-resenär sedan 1950-talet — skriver här om geniernas stad. I vår kommer han ut med en bok om Barcelona.

BARCELONA

Vartor alskar man en stad? Varför kan man komma till en plats på jorden och känna att man kommit rätt?

Så kändes det när jag var nitton och kom till Barcelona.

Som alla andra upptäckte jag Gaudí ganska omgående. Arkitekten Antoni Gaudí, han med den oavslutade katedralen och en massa andra fantastiska kakar.

Av sin samtid hade han ansetts som lite rubbad som först gick runt på tegelbruket och valde ut kakel som han sedan slog sönder, varpa han limmade ihop bitarna igen.

Hans arbetare satt och slog sönder kakel som sedan hissades upp i korgar där andra arbetare försökte sätta ihop dem.

Det var något i detta som talade till barnet inom mig. Först plocka isar allting och sedan sätta ihop det.

Av spillrorna från alla sönderslagna kulturer kring Medelhavet ville Gaudí bygga en katedral.

Den blir färdig om tvåhundra år. Japanerna, som alskar Barcelona, har gjort laser-ritningar och kan bygga färdig Sagrada Família på två år, har de sagt.

Japanerna alskar Barcelona. De vill köpa hela stan. Han som ritat den nya inomhusarenan uppe på Olympiaberg-berget Montjuich är japan.

I Barcelona är man inte intresserad av att få Sagrada Família färdigbyggd. En oavslutad katedral drar två miljoner turister om året, säger man.

Färdiga katedraler finns det däremot gott om. Färdiga katedraler är urtråkiga.

— Vi i Barcelona gör aldrig någonting färdigt, säger min vän Bil till mig.

— Vi framställer oss som flitiga och duktiga, men plötsligt tröttnar vi och sätter oss på någon bar.

De är väldigt lika oss nordbor. Katalanerna och Barcelona-folket är duktiga och driftiga. De betraktar sig inte som spanjorer, de är europeer. Deras blickar har alltid varit riktade norrut, bort från Madrid och den förhatliga centralregeringen.

De vill lära Europa katalanska. De har nu till och med lyckats få katalanskan erkänd som offentligt EG-språk i Bryssel.

EG är vår försoningstanke, säger de. Genom EG kan vi försona oss med Madrid, när allting så småningom kommer att styras från Bryssel.

Samtidigt är de livrädda för att sugas in i det europeiska kontrollsystemet, särskilt det nordeuropeiska.

Jag har valborgade vänner som tjuvkopplar sina el-ledningar till ledningar ute på gatan.

— Tänk om alla skulle göra så där, säger jag.

— Det där är ett typiskt nordeuropeiskt sätt att resonera, svarar man.

De är kluvna mellan Seny och Rauxa, som betyder Ordning och Oreda på katalanska och som de själva använder för att beskriva sin nationalkaraktär.

Det är därför jag alskar dem. Nu jobbar de som vansinniga för att bli klara till Olympiska Spelen 92. De öppnar gatorna och lägger ner nya ledningar; lägger igen hålen och öppnar dem efter några veckor för att lägga ner nya ledningar.

Så är det ju i Stockholm också men jag kan inte låta bli att traka dem. Varför gör ni inte allting på en gång? Det där är ett typiskt nordeuropeiskt sätt att resonera, svarar man.

De är fyllda av misstänksamhet mot alla "nordbarbarer". Det är nordbarbarerna som är det stora hotet mot medelhavskulturen.

Olympiska Spelen är ett fantastiskt tillfälle att häva Barcelona upp ur bakvattnet och ur den storspaniska gemenskapen, som de inte vill ha något gemensamt med. För hundra år sedan hade de en världsutställning som lyfte hela Katalonien ur det spanska mörkret. Utställningen 1888 öppnade alla dörrar mot Europa; det vi kallar jugendrörelsen fick sina mest extrema varianter här i Barcelona.

Nu är det dags igen. Olympiska Spelen har antligen hamnat i Barcelona. Det är antagligen Juan Antoni Samaranchs förtjänst; han är katalan och Barcelona-bor och ordförande i den internationella olympiska kommittén.

Men 1992 är också det år Spanien blir fullvärdig medlem i EG. Det grämde centralregeringen en aning att spelen inte förlades till Madrid. Felipe Gonzales, Spaniens president, svarade med att proklamera en världsutställning i sin hemstad Sevilla.

Det här ingår i det tysta, femhundra år gamla råvspelet mellan Barcelona och Madrid.

— Vi har alltid varit förtryckta av Madrid, säger man i Barcelona.

Nu har vi chansen, nu ska vi an en gång lyfta oss upp till Europa!

Vi får se hur det blir sommaren 92. Kommer bara de katalanska flaggorna att vaja över olympiastadion på Montjuich-berget? Eller blir det varannan spansk och varannan katalansk? Eller inga flaggor alls...

Härlig feber

Det är en underbar feber. Hela Barcelona vibrerar, av bormaskiner och grävskopor, men också av förhoppningar och lycka.

De medeltida kvarteren reser sig ur förfallet. De gamla palatsen från 1300-talet som slumrat bakom damm och bråte och varit fabriker och lager och skrotupplag, rusas upp i sin forna prakt.

Barrio Ribera till exempel; där jag vågade sätta min fot på femtiotalet därför att jag storknade av alla sopor och allt träck.

Nu är det nästan för mondänt! På Carrer Montcada köpte Barcelona stad på femtiotalet in ett palats åt Picasso.

Picasso själv vågade komma hem till Barcelona så länge

AV LARS WESTMAN FOTO LOHERI ZMAN ERIC SJÖH

Franco levde. Men han donerade tusentals verk från sin ungdomstid.

Han glömde aldrig Barcelona där han haft sin första utställning 1900 på krogen Quatre Gats, de fyra katterna.

Han lämnade Barcelona 1904 och för till Paris där han uppfann kubismen. Därför slog kubismen aldrig igen i Barcelona.

— Om du hade uppfunnit kubismen här hos oss hade vi alla blivit kubister, sa man.

— Nu måste Katalonien hitta sin egen väg.

Barcelona älskade Picasso och glömde honom aldrig. De har alltid slagit vakt om sina genier och använt dem i den katalanska propagandan. Mest av allt älskar de *Miró*, som fick ett underbart museum på Montjuich.

Tápiz har fått ett eget museum på Carrer d'Arago. *Salvador Dalí* var visserligen inte från Barcelona, men han var katalan. Även om han ställde upp på Franco försöker man nu förlåta honom.

Columbus ett problem

Det enda inhemska geni Barcelona haft problem med är egentligen Columbus. 1992 är det femhundra år sedan han hittade Amerika. Han landade 1493 i Barcelona där han hyllades av Ferdinand och Isabella. Han överlämnade en påse guld, en papegoja och några indianer som tvångsdöptes i katedralen.

Men sedan fick Sevilla monopol på all handel med de nya kolonierna i tvåhundra år. Barcelona, som varit den stora hamnstaden, fick bara handla i Medelhavet.

Det grämer man sig fortfarande över i Barcelona. Man håller anti-Columbus-seminarier där man frågar sig om Amerikas upptäckt är någonting att fira

— Vi dödade bara en massa indianer, säger man.

I somras brände man ner Columbus skepp Santa Maria, som låg i hamnen; visserligen en kopia, men i alla fall.

Nu håller japanerna på och bygger en ny Columbusbåt, som man skall låna ut till Barcelona under spelen och sedan segla hem till Japan.

Stackars Columbus! Man har till och med i alla år förnekat att han faktiskt var från Barcelona! Han var inte från Genua som det står i böckerna!

Värje gång jag kommer hit går jag direkt ner på Ramblan och sätter mig på en av stolarna som man kan få hyra för några pesetas och där jag alltid reser på mig och flyttar till en stol längre upp när de kommer och tar upp betalningen.

Så gjorde jag när jag bodde här och var fattig, så kommer jag alltid att göra.

Jag tittar på människofloden som drar förbi. Ibland är det bara en gles liten ström, som under siestan. Men kom hit en lördag eftermiddag klockan fem, da myllrar det! Det är nu man stammar träff på Operakafets terrass under platanerna, eller längre ner på Plaça de Teatro där flickorna och bondfångarna har sitt basläger.

Ibland är jag här en hel vecka och kommer aldrig utanför Ramblan. Det gör ingenting. Ramblan är inte en gata, det är ett sätt att leva.

Förr kunde jag sitta i timmar utanför Liceoteatern där transvestiterna alltid gick fram och tillbaka och tjadrade sig.

Så för några år sedan dök de första mimarna upp och började hämma transvestiterna. Det var annu roligare, tills transvestiterna trottade och flyttade till något annat stråk.

Men Ramblan är kvar. Rambla betyder flod, eller uttorkad flodfåra. Och här rann verkligen en flod en gång, utanför den gamla stadsmuren. Människor träffades ute i den gamla flodfåran för att hamta lite luft undan stanken och hettan inne i gränderna.

Sedan gjorde man ett gångstråk och planterade en allé med plataner mitt i. Hur kan platanerna överleva mitt bland avgaserna och i asfalten? Jo, de bryter sig in med sina rötter i skarvarna i avloppsröret långt där nere.

Och hur kan fåglarna överleva i sina burar "på Fågel-Ramblan"? De har fått in avgaserna i sina gener, förklarar en fågelhandlare för mig.

— De är starka och hårdade. Det är här man köper sina karnarfåglar som man sedan hänger ut i sina burar på balkongerna och som fyller gränderna med kvitter.

Stängda bordeller

Jag minns min första jul här nere. Det var 1955 och jag hade just

blivit myndig. Min pappa berättade i sitt jultrev att motboken just hade avskaffats i Sverige.

"Hopplas du får en trevlig julafton", skrev han. Jag grämde mig en aning; jag skulle aldrig få någon motbok, den slutliga bekräftelsen på att man hade blivit vuxen.

Något liknande hände i Spanien den här julen: bordellerna stängde för alltid, officiellt.

Det grämde mig däremot inte, jag hade stängt av den avdelningen. Sen ska jag aka hem till Sverige där allting är fritt, så jag till mina spanska vänner.

På julafton gick jag till Skandinaviska klubben där det var jultbord och sill och brännvin och julgran och med finländaren Otto Kuumenius som tomte.

Klockan tio gick tanterna hem med smabarnen.

— Nu ska vi gå på fest, sa en norrman.

Den heliga natten

Så gick vi över till lyxbordellen i samma kvarter där flickorna hade avskedsfest. Gud, vad vackert det var där inne, med sidentapeter på väggarna och mjuka soffor där flickorna satt och sag vemodiga ut med sina klänningar sedesamt knappta anda upp till hakan.

Det var första och enda gången jag var på en bordell. Vi hade skumpa med oss från Skandinaviska klubben. Där var en väldigt vacker flicka. Jag blev blivt kär i henne. Jag skulle radda henne och ta henne hem till Sverige.

Jag som skrutit med att jag aldrig skulle betala för en flicka var plötsligt i gungning.

— Hur gör man, sa jag. Och framför allt, hur mycket kostar det.

— Vet du inte att det är den heliga natten? sa hon.

Sen sjöng vi "Stilla natt heliga natt" för flickorna, varpå de svarade på spanska, i fyra stämmor som de lärt sig på sina klosterskolor en gång.

Det var det vackraste jag hört, tyckte jag; vackrare än juloratoriet i kyrkan där hemma.

Värdinnan bjöd på kakor. Klockan två körde hon ut oss.

— Nu stänger vi för alltid, sa hon och blinkade åt norrmannen.

Det sista vi sjöng för dem var "Den blomstertid nu kommer" □

Amadeu Fabregat, hi torna

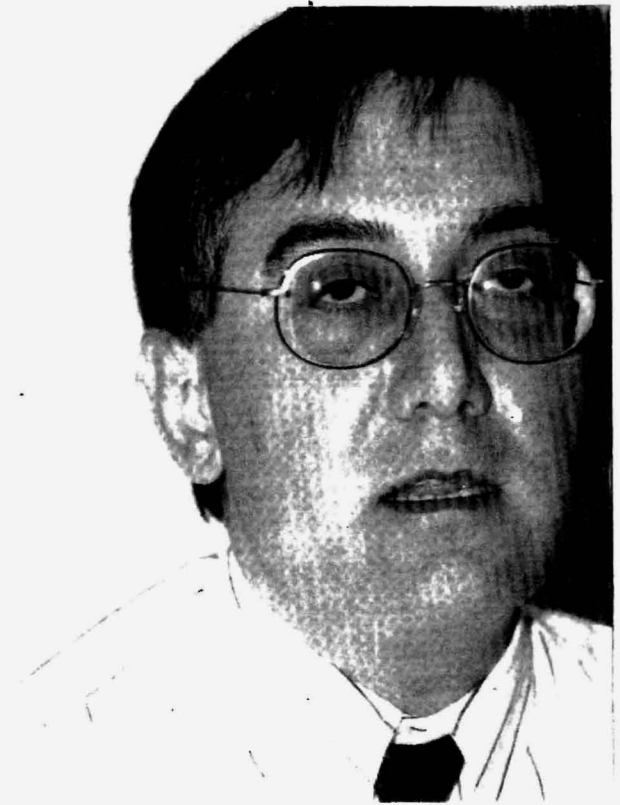
Any nou, llista nova

Si algú volia caldo, aquí en té dues tasses. A la llista de paraules excloses del vocabulari de Canal 9 aquest estiu, Fabregat n'hi afegeix ara unes quantes més. No menys sucoses.

Encara més. Segons un document al qual ha tingut accés en exclusiva EL TEMPS, la direcció de la Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) ha preparat una nova llista de paraules que a partir del proper u de gener seran prohibides als periodistes de l'ens. Com ja passà durant l'estiu, el parèntesi de les vacances de Nadal ha estat aprofitat pel director general, Amadeu Fabregat, per a realitzar una nova incursió en el món de la lexicologia. Imitant el model anterior, la carta enviada per Fabregat al Departament d'Assessoria Lingüística, consta d'una llista de paraules que han de ser suprimides i proporciona al seu costat la que servirà per a substituir-la.

El personal del departament d'assessoria lingüística, consultat per EL TEMPS, va manifestar que desconeixia absolutament l'aplicació d'aquest nou diccionari i que cap carta no els havia notificat aquesta normativa. L'actitud dels membres d'aquest departament es fa comprensible en llegir el contingut de la nota. En la seua missiva, Fabregat, en un perfecte castellà, aclareix que el "lote de indicaciones" entrarà en funcionament a partir de l'u de gener i que el seu ús serà extensiu a la totalitat de la programació televisiva i radiofònica. Així mateix, la nota destil·la un to intimidatori que voreja l'amenaça: "Esta Dirección General, consciente de los deplorables hechos que acompañaron la puesta en práctica del primer lote [es refereix a l'onada de protestes que va suscitar la intromissió lingüística durant els mesos d'agost, setembre i octubre], lamentaría profundamente cualquier signo de flaqueza o discrepancia entre el personal laboral, y tendrá muy en cuenta el origen de cualquier posible filtración a los medios de comunicación".

La nova llista no ha fet sinó confirmar la disbauxa lingüística que caracteritza la darrera etapa d'Amadeu Fabregat. Algunes de les paraules resulten tan estranyes que més que un atemptat contra el català semblen una antologia del disbarat. Així, "calb" és substituït pel vulgarisme "pelat" i "calçotets" pel castellanisme flagrant "calçoncillos". El vocabulari de Nadal té també una part específica i el dia de Reis, passarà a ser el dels "reixos" mentre el raïm es convertirà el dia 31 de desembre en "les uves de cap d'any".

Amadeu Fabregat.

RAFA GIL

Si l'apartat estrictament lexicogràfic no resulta suficient els periodistes de Canal 9 que hagen pogut resistir-ne la lectura s'hauran d'enfrontar amb un afeït de recomanacions "morfòlogiques" o "sintàctiques" en la utilització del doblat -iste, ista per tal de caracteritzar el masculí i el femení de les professions i les tendències polítiques. Per exemple "socialiste-socialista" o "pianiste-pianista". A més, es modifica el sufix final "-cle" que serà substituït per la forma típica del barbarisme en "-cul", com en els casos d'"article-artícul" o "vehicule-vehícul". La guinda en el recordatori del "suggeriment" que es va fer en l'anterior "diccionari" d'eliminar la "d" i

intervocàlica en la terminació de paraules de tipus populars, com ara "pantanada-pantanà" que arriba a l'extrem de preferir la forma "intifa" per a anomenar la revolta popular palestina.

La supèrbia d'Amadeu ha arribat amb aquesta nova demostració de deliri a un punt insospitat. Si algú dubtava sobre la personalitat del màxim responsable de la RTVV, la nova maniobra no deixa cap lloc al dubte.

Vicent Ferrando

